

Filmový festival pracujících

Masová kulturní akce na politickou objednávku

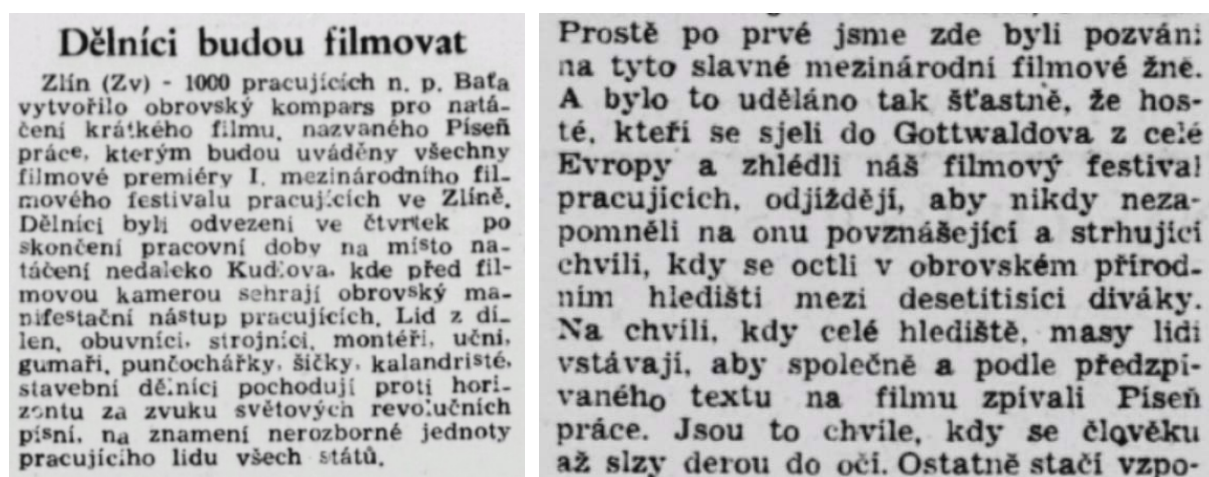
Fotografie ze slavnostního zahájení I. Mezinárodního filmového festivalu pracujících (nahore) a pohled do přírodního hlediště vybudovaného speciálně pro účely přehlídky (dole).

Filmový festival pracujících se konal každoročně v letech 1948-1990 a představoval ve své době jednu z největších kulturních akcí na našem území, která sloužila propagačním cílům Komunistické strany Československa (KSČ). Od prvního ročníku, který se na přímý pokyn tehdejšího ministra Václava Kopeckého uskutečnil ve Zlíně, se postupně rozrůstal až do podoby, kdy se konal v desítkách československých měst. Festival je názorným příkladem využívání kultury pro politické cíle KSČ po převratu v únoru 1948.

Doporučené využití pracovního listu: výuka dějepisu, zejména témata kulturního života druhé poloviny 20. století ve Východním bloku, propojení uměleckého a politického světa; práce ve skupinách.

I/

V situaci po únorovém převratu v roce 1948 zdůrazňovala KSČ u Filmového festivalu pracujících především jeho masový charakter a údajný doklad sepětí filmového světa s pracujícím lidem. Tato rovina, kterou opakovaně zdůrazňoval pořadatelský tým i dobový tisk, se opírala o mnohatisícovou kapacitu zlínského přírodního hlediště. Hodnocení předváděných filmů se ujala „dělnická porota“, složená ze zaměstnanců průmyslových závodů. Festival měl demonstrovat účast dělnické třídy na kulturním životě. K tomu účelu natočili zlíšní filmaři pod vedením Jaroslava Novotného speciální festivalovou znělku, jejímž účelem bylo vyzvat publikum k přímému zapojení do dění formou společného zpěvu.

Úryvky článků zlínského periodika Naše pravda. Popisují natáčení festivalové znělky Píseň práce pro Filmový festival pracujících a líčí její údajné působení na návštěvníky.

Úkoly:

Přečtěte si příložené ukázky článků z dobového tisku, které se týkají festivalové znělky *Píseň práce* na Filmovém festivalu pracujících. Poté vypracujte následující úkoly:

- (1) Jaké hodnoty měla znělka, která byla uváděna na festivalu každý večer před hlavním filmovým programem, v divácích podněcovat?
- (2) Napadají vás jiné příklady – kulturních, společenských nebo sportovních – událostí, které za vlády KSČ pravidelně zdůrazňovaly kolektivismus a měly masový charakter? Můžeme v nich nalézt nějaké společné znaky?

Organizace Filmového festivalu pracujících ve Zlíně (který byl v roce 1949 přejmenován na Gottwaldov) sloužila jako propagační nástroj KSČ a jejich představitelů. Svědčí o tom například zástita nad prvními dvěma ročníky akce (1948–1949) ze strany manželek prezidenta Klementa Gottwalda a předsedy vlády Antonína Zápotockého. Slavnostní předávání cen vyznamenaným filmům a jejich tvůrcům probíhalo za účasti členů vlády i dalších politických osobností. Posudky vyslovované zástupci poroty a udílení cen se staly vítanou příležitostí k propagaci údajných úspěchů sovětské kinematografie.

Také ve Zlíně

úspěch slovanského filmu

Dělnická porota I. MFFP ve Zlíně pojednala o soutěžících filmech a usnesla se na této **resoluci**:

Vycházíme z našeho usnesení, že v hodnocení především oceníme filmy podle toho, jak pomáhají dělnické třídě při budování nového socialistického světa, udržení trvalého miru, utužení jednoty mezi pracujícími všech národů, posílení myšlenky odborové organizace a výchově nového, svobodného člověka.

Usnesli jsme se proto na podkladě široké diskuse a bodového hlasování, aby ceny MFFP byly uděleny těmto filmům:

Polskému filmu „Osvětím“ za to, že nedovolí zapomenout na hrůzy fašismu, uctívá památku milionů obětí nacismu a bojovníků proti němu.

Sovětskému filmu „Píseň tajgy“ za to, že ukazuje pracujícími socialistické budování radostnou hudební formou.

Sovětskému filmu „Ruská otázka“ za to, že nám ukazuje nejen nového nepřítele, ale i naše spojence v západních národech.

A sovětskému filmu „Třetí úder“ za to, že ukazuje sílu socialistického státu v boji a dává jasnou výstrahu všem, kdo chtěli vyvolat novou válku.

Dále udělíme čestné uznání švédskému filmu „Když louky kvetou“, jako jedinému filmu s námětem boje zemědělských dělníků, maďarskému filmu „Někde v Evropě“, který řeší problematiku bezprizorných dětí, italskému filmu „Tragický hon“, který nabádá italské dělníky a rolníky k boji o socialismus, a československému filmu krátkému „Svařeči“, jako dobrému prostředku pro průmyslovou výchovu.

Z tvůrčích pracovníků udělujeme zlatý odznak MFFP sovětskému režiséru Michailu Rommovi a československému režiséru loutkových filmů Karlu Zemanovi, jako nejvyšší osobní vyznamenání.

K dalšímu vývoji našeho znárodněného filmu doporučujeme, aby především byla jasně zaměřena jeho dramaturgie k námětům budovatelským, odborné průmyslové a rolnické výchovy a účasti naší mládeže na budování republiky.

Naši tvůrci ať poznávají dělnickou třídu, spolu s ní žijí a pak jistě vytvoří životné filmy. Ať věnují větší pozornost formě, která by měla ve větší míře vyjadřovat radost a štěstí budovatelů socialismu.

🏆 Mezinárodní porota ve složení Sameh Alaa, Julie Marková Žáčková a Magdalena Želasko zvolila jako vítěze snímek *Electra*: „Mistrně pojaté, velmi silné téma. Pocta velikánům české animace, která zároveň otevírá současné otázky. Zkoumá naši společnost a lidskou potřebu někam patřit a být milován, provokuje nás k přemýšlení. Film z osobního úhlu pohledu vypráví o rodinných poutech a okouzlí nevšedním obrazovým pojetím.“

💜 Kromě hlavní ceny porota tradičně udělila také čestná uznání, a to krátkým filmům *Kouř v tvých očích*, *Deniska umřela*, *Takové zázraky se dějí*, *Chléb náš vezdejší* a *Podíváš se na mě?*

💚 Mezinárodní soutěž hodnotila také Studentská porota FAV, ve které letos usedly Marie Jedličková, Alexandra Kubicová a Kristýna Vodáková. Svoji cenu udělila španělskému snímku *Když uděláš pop*: „Vybraly jsme snímek *“Když děláš pop“* pro jeho osobité zpracování příběhu. Ocenily jsme jeho práci s tempem a využitím času, kdy jsme na šestnácti minutách prožily spektrum emocí. Zároveň exceluje ve spojení narativních i vizuálních atributů, což nás v kombinaci s humornými prvky a hudbou zaujalo. Tyto aspekty vytvořily unikátní divácký zážitek, díky kterému film vystoupil z řady a zajistil si cenu studentské poroty.“

💜 Cenu Poroty Československé 16 udělili Mathieu Janssen, Veronika Kührová a Monika Lošťáková animovanému filmu *Deniska umřela*. Cenu převzal režisér Philippe Kastner: „Film oceňujeme za to, že k tématu přistoupil velmi citlivým způsobem a nepotlačoval smutek, který k němu přirozeně patří. Film považujeme za hodnotný pro dětského i dospělého diváka. Překrásná animace a silné vizuální vyprávění povyšuje osobní zkušenost na univerzální příběh. Náš pejskařský festival zkrátka film *Deniska umřela* ocenit musel.“

Vlevo: Úryvek článku z Filmových novin o výsledcích prvního ročníku Filmového festivalu pracujících
Vpravo: Oficiální sdělení k uděleným cenám na Mezinárodním festivalu krátkých filmů Brno 16

Úkoly:

Prostudujte si vybrané texty, které popisují:

výsledky rozhodování dělnické poroty na FFP z roku 1948

udílení cen festivalovými poroty na Mezinárodním filmovém festivalu Brno16 v roce 2023.

Vypracujte následující úkoly:

(1) Jaká kritéria hodnocení filmů prezentovala dělnická porota v roce 1948? Na co u jednotlivých titulů nejčastěji kladla důraz vzhledem k jejich tématům a jaké kvality nejvíce oceňovala?

(3) Srovnajte si způsoby hodnocení a zdůvodnění festivalových ocenění na FFP s vyjádřením porotců rozhodujících o cenách na přehlídce krátkých filmů Brno16. Zrekapitulujte nejvýraznější rozdíly, které se týkají způsobů posuzování vítězných snímků a vyzdvihování jejich hlavních kladů. Pokuste se vysvětlit, proč festivalové poroty v různých historických obdobích volí zcela jiná kritéria pro oceňování filmové tvorby.